

Het spookhuis van Plautus

Het spookhuis van Plautus
Ls Coronalis

Ls Coronalis

ISBN: 9789402177473

Omslagontwerp Ls Coronalis

© 2018 **P en B Cornelissen, Hamont-Achel, Belgium**

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of, openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording, or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher.

Eerste druk

Woord vooraf

Titus Maccius Plautus werd waarschijnlijk in 254 voor Christus geboren te Sarsina in Umbrië en is gestorven omstreeks 184 voor Christus. Plautus is de eerste Romeinse schrijver van wie ons meer bereikt heeft dan fragmenten. Plautus' komedies zijn bewerkingen van Griekse stukken. Om die reden worden er veel Griekse woorden gebruikt. Plautus schrijft niet met artistieke bedoelingen. Hij wil zijn publiek amuseren. Humor is een spiegel van zijn tijd. De komedies spelen zich af in Griekenland maar Plautus beschrijft alles vanuit zijn eigen tijd. Op die manier is Plautus een zeer goede bron voor onze kennis van het volksleven omstreeks 200 v. Chr. In de stukken van Plautus krijgen we een inkijk achter de schermen van de Romeinse Republiek.

De dialogen in de komedies van Plautus zijn geschreven in jambische en trocheïsche verzen. De monologen en lyrische stukken schreef hij in zeer verschillende versmaten. Een vertaling moet leesbaar blijven, vandaar er bij het vertalen geen rekening gehouden wordt met de originele verzen.

De held van deze komedie is de slaaf Tranio. Vader Theopropides is van huis en zijn zoon Philolaches amuseert zich met vrouwelijk schoon. Wanneer vader onverwachts op de stoep staat, moet hij kost wat kost buiten gehouden worden ...

1.

Personages

Tranio	een slaaf
Grumio	een slaaf
Philolaches	de zoon
Philematium	zijn liefje
Scapha	een dienstmeisje
Callidamates	vriend van Philolaches
Delphium	meisje van Callidamates
Theopropides	vader van Philolaches
Misargydides	woekeraar
Simo	buurman
Phaniscus	slaaf
Pinacium	slaaf

Eerste bedrijf

Eerste toneel

Grumio en Tranio, slaven

Grumio Exi e culina sis foras, mastigia,
qui mi inter patinas exhibes argutias.

Egrederere, erilis perimities, ex aedibus.

Ego pol te ruri, si vivam, ulciscar probe.

Exi, inquam, nidor, e culina. quid lates?

Tranio Quid tibi, malum, hic ante aedis clamitatio?

An ruri censes te esse? Abscede ab aedibus.

Abi rús, abi dírecte, abscede ab ianua.

Em, hocíne volebas?

Gr. Perii. cur me verberas?

Tr. Quia vivis.

Gr. Patiar. sine modo adveniat senex.

Sine modo venire salvom, quem absentem comes.

Tr. Nec veri simile loquere nec verum, frutex,

comesse quemquam ut quisquam absentem possiet.

Gr. Tu urbanus vero scurra, deliciae popli,

rus mihi tu obiectas? Sane hoc, credo, Tranio,

quod te in pistrinum scis actutum tradier.

Cis hercle paucas tempestates, Tranio,

augebis ruri numerum, genus ferratile.

Nunc, dum tibi lúbet licetque, pota, perde rem,

corrumpe erilem ádulescentem óptimum.

Dies noctesque bibíte, pergraecamini,

amicas emite liberate, pascite

parasitos, obsonate pollucibiliter.

Haecine mandavit tibi, quom peregre hinc it, senex?

Hocine modo hic rem curatam offendet suam?

Hocine boni esse officium servi existumas,

ut eri sui corrumpat et rem et filium?

Nam ego illúm corruptum duco, quom his factis studet.

Quo nemo adaeque iuventute ex omni Attica

antehac est habitus parcus nec magis continens,

Is nunc in aliam partem palmam possidet.

Virtute id factum tua et magisterio tuo.

Tr. Quid tibi, malum, me aut quid ego agam curatio?

An ruri quaeso non sunt, quos cures, bovis?

lubet potare, amare, scorta ducere.

Mei tergi facio haec, non tui fiducia.

Gr. Quam confidenter loquitur.

Tr. At te Iuppiter

dique omnes perdant, fu, oboluisti alium.
germana inluyies, rusticus, hircus, hara suis,
caeno κοτρών commixte.

Gr. Quid vis fieri?

Non omnes possunt olere unguenta exotica,
si tú oles, neque superiores accumbere
neque tam facitis quam tu vivis victibus.

Tu tibi istos habeas turtures piscis avis.

Sine me aliato fungi fortunas meas.

Tu fortunatu's, ego miser: patiunda sunt.

Meum bonum me, te tuom maneat malum.

Tr. Quasi invidere mi hoc videre, Grumio,
quia mihi bene est et tibi male est, dignissimumst:

Decet me amare et te bubulcitarier,

me victitare pulchre, te miseris modis.

Gr. O carnuficium cribrum, quod credo fore,
ita te forabunt patibulatum per vias
stimulis carnufices, si huc reveniat senex.

Tr. Qui scis, an tibi istuc evenat prius quam mihi?

Gr. Quia numquam merui, tu meruisti et nunc meres.

Tr. Orationis operam compendi face,
nisi te mala re magna mactari cupis.

Gr. Ervom daturin estis, bubus quod feram?

Date, si non estis. agite, porro pergite

quoniam occepistis: bibite, pergraecamini,

este, ecfercite vos, saginam caedite.

Tr. Tace atque abi rús. Ego ire in Piraeum volo,
in vesperum parare piscatum mihi.

Ervom tibi aliquis cras faxo ad villam adferat.

Quid est? Quid tu me nunc optuere, furcifer?

Gr. Pol tibi istuc credo nomen actutum fore.

Tr. Dum interea sic sit, istuc actutum sino.

Gr. Ita est. Sed unum hoc scito: Nimio celerius
veniet quod noles quam illud, quod cupide petas.

Tr. Molestus ne sis nunciam, i rus, te amove.

Ne tu erres hercle praeterhac mihi non facies moram.

Gr. Satin abiit neque quod dixi flocci existumat?

Pro di immortales, obsecro vestram fidem.

Facite, huc ut redeat noster quam primum senex.

Triennium qui iam hinc abest, prius quam omnia

periere, et aedis et ager. Qui nisi huc redit,

paucorum mensum sunt relictæ reliquiae.

Nunc rus abibo. Nam eccum erilem filium

video, corruptum ex adolescente optumo.

Gr. Kom uit je keuken, als je durft, nietsnut,
in plaats van tussen pot en pan je trucjes te tonen.
Kom naar buiten, stuk ongeluk voor je meester.
Als ik de tijd van leven heb, zal ik je op het land wel eens mores leren.
Kom uit je keuken, zeg ik, vetzak. Waarom verstop je je?
Tr. Verdorie, waarom sta je hier voor de deur te schreeuwen?
Meen je soms dat je op de boerenbuiten bent? Maak dat je weg komt!
Ga naar je land! Loop naar de duivel! Scheer je weg van mijn deur!
Hier, wilde je zonodig dit? *(Geeft hem een klap).*
Gr. Verdorie, waarom sla je me?
Tr. Omdat je leeft.
Gr. Mooi! Wacht jij maar tot de oude terugkomt, die jij nu opvreet, wacht jij
maar tot hij goed en wel terug is.
Tr. Het is onwaarschijnlijk en niet waar, idioot, dat iemand een afwezige
opvreet.
Gr. Jij stadse dandy, met wie iedereen lacht,
jij scheldt mij uit voor boerenpummel?
Ik weet heel zeker, Tranio, dat jij in de gaten hebt dat je heel vlug als een
ezel in de tredmolen loopt.
Bij Hercules, Tranio, je gaat heel vlug het aantal kettingslaven
op het land met één vermeerderen.
Fuif nu maar, verbras de boel en verpest de brave zoon van je meester,
zolang als je er zin in hebt en het je lukt.
Zuip dag en nacht, leef erop los als een Griek,
koop vrouwtjes en laat ze vrij, geef tafelschuimers te eten,
haal het duurste eten in huis.
Droeg de oude je dit op, toen hij naar het buitenland ging?
Zal hij zijn hebben en houden in deze toestand aantreffen?
Vind je dat het de plicht is van een goede slaaf om het vermogen en de zoon
van zijn heer te bederven?
Want ik noem hem bedorven, sinds hij zich hiermee bezighoudt.
Geen enkele jongeman in heel Attica overtrof hem vroeger in
spaarzaamheid en zelfbeheersing. Nu bewijst hij het tegendeel,
dit allemaal dankzij jouw deskundige leiding.
Tr. Wat heb jij je met mij of met mijn zaken te bemoeien?
Moet jij je niet bezighouden met de runderen op het land?
Ik houd van zuipen, vrijen en hoereren.
Ik zet mijn rug op spel, niet die van jou.
Gr. Lefgozer!

Tr. Loop naar de hel! Bah, je stinkt naar knoflook, vuile smeerlap, boer, stinkbok, varkenskot, flapdrol.

Gr. Wat wil je? Niet iedereen kan geparfumeerd zijn met exotische geurtjes zoals jij of aan tafel liggen met de baas en van die fijne gerechtjes genieten zoals jij dat doet.

Eet jij maar tortelduif, vis en gevogelte.

Laat mij maar naar mijn stand knoflook smullen.

Jij hebt geluk, ik heb pech: Men moet zijn lot dragen.

Mij wacht een beloning, jou een pak slaag.

Tr. Je bent precies jaloers op me, Grumio,

omdat ik geluk heb en jij pech en dat is niet meer dan juist:

Ik ben een geboren minnaar, jij bent een geboren ossendrijver.

Voor mij is een luilekker leventje weggelegd, voor jou een ellendig.

Gr. Als de oude terugkomt, word jij op straat aan het dwarshout vastgebonden en door de beulsknechten tot een zeef geprikt. Ze bewerken je met hun prikkels.

Tr. Hoe weet je of mij dit eerder overkomt dan jou?

Gr. Omdat ik dit nooit verdiend heb, jij hebt het verdiend en je verdient het.

Tr. Zing nu maar een toentje lager of je krijgt op je donder.

Gr. Wil je me dan nu voer geven voor mijn koeien? Of geef me geld.

Ga je gang maar, zo ben je begonnen, met eten en drinken en feesten op zijn Grieks. Stop je maar vol en slacht het vette vee.

Tr. Houd je mond en ga naar je land. Ik wil naar de haven toe om vis te halen voor het avondmaal. Het voer laat ik morgen naar de boerderij brengen. Wat is er? Wat wil je nog van me, schurk?

Gr. Straks zal die naam jou beter passen

Tr. Zo lang het zo blijft, kan me dat "straks" gestolen worden.

Gr. Inderdaad. Maar besef dat wat je niet wil sneller komt dan wat je wel wil.

Tr. Verveel me niet langer. Ga naar je land, hoopel op.

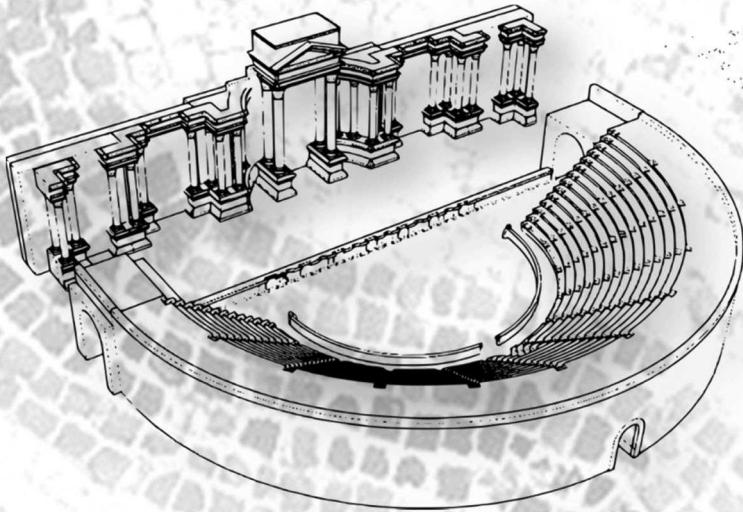
Bij Hercules, houd me niet langer op. (af)

Gr. Zo, hij is weg en het kan hem niet schelen wat ik zeg.

O, Goden, ik roep jullie hulp in.

Zorg ervoor dat onze oude meester zo spoedig mogelijk terugkeert.

Hij is al drie jaren weg. Hij moet terugkomen voordat alles is verspild, zijn huis en zijn land. Als hij niet terugkeert, dan raakt de rest binnen de maand opgeteerd. Ik ga nu naar het land. Want ik zie de zoon van mijn meester, voorheen de beste jongen, nu is hij op het slechte pad.

3. Romeins theater